

5 brillen om te kijken naar sociale veiligheid

Walkshop Sociaal veilig buiten, MOVE24 's-Hertogenbosch, 8 oktober 2026

Pauline van den Berg & Maartje Kunen, Fontys Sport en Bewegen, lectoraat Move to Be!

Sociale veiligheid en je veilig voelen op straat, worden door Nederlanders het meest genoemd als belangrijke voorwaarde om meer te sporten en bewegen in de openbare ruimte (Ruikes & Schots, 2020). Maar waar en wanneer voelen we ons sociaal veilig buiten? En wat is daarvoor nodig in de buurt? In deze walkshop kijken we door vijf brillen naar sociale veiligheid.

Hieronder gaan we in op de 5 brillen en waar deze vandaan komen. Op de achterkant vind je de checklist voor de walkshop.

Waar komen deze brillen vandaan?

Op basis van, onder andere, bestaande door ons bekeken en geselecteerde bronnen (1) hebben we met behulp van generatieve AI (copilot) gekeken naar overeenkomstige kernprincipes en richtlijnen. Daaruit zijn deze 5 brillen ontstaan waaraan we een checklist hebben gekoppeld. Deze 'regels' zijn veelal samengesteld vanuit meerdere bronnen.

5 brillen om te kijken naar sociale veiligheid	Waar gaat dit over?
Zien en zichtbaarheid	De omgeving ondersteunt zichtbaarheid, overzicht, herkenbaarheid, makkelijke oriëntatie (leesbaarheid) en observatie.
Aanwezigheid van mensen	De omgeving simuleert gebruik, verblijf, ontmoeting en sociale interactie.
Eigenaarschap en territorialiteit	De inrichting maakt duidelijk wie een omgeving gebruikt en beheert (eenduidigheid).
Beheer en onderhoud	De omgeving wordt goed onderhouden en ondersteunt een veilig gebruik.
Aantrekkelijke, kwalitatieve verblijfsruimte	De omgeving is aantrekkelijk, toegankelijk, comfortabel en bruikbaar voor uiteenlopende gebruikers.

Gebruikte bronnen

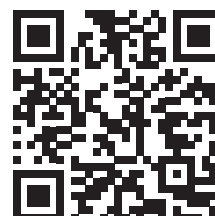
• Ruikes, D. & Schots, M., (2020) Belangrijke buurtkenmerken voor een beweegvriendelijke omgeving, Factsheet 2020/40, Mulier Instituut.

(1) Geselecteerde bronnen als input voor de vijf brillen om te kijken naar sociale veiligheid:

- CROW online kennisbank (2026) ZETA, hoe specificceer je dat?
- Gehl, J. (2010). Cities for people. Washington DC: Island Press.
- Kuitert, K., Maas, R., bureau KM, (2016) Prettige plekken, handboek mens & openbare ruimte, Zwolle Acquire Publishing.
- López, M., Soomeren van P., (2024) Nieuw handboek veilig ontwerp en beheer, sociale veiligheid in wijken, buurten en buitenruimten, Bussum: uitgevrij THOTH. CPTED vertaald naar de Nederlandse context in Veilig Ontwerp en Beheer (VOB).
- Walkshop 'Urban quality criteria' op het voetgangerscongres Zwolle 13 oktober 2022
- Wegen, van H., (1991) Sociale veiligheid en gebouwde omgeving, theorie, empirie en instrumentontwikkeling. Proefschrift. Delft: publicatiebureau Faculteit der Bouwkunde

Meer weten over ons werk en over ons lectoraat Move to Be!

Scan de QR code voor onze website eenlevenlangbewegen.com of neem contact met ons op. p.vandenberg@fontys.nl
m.kunen@fontys.nl

5 brillen om te kijken naar sociale veiligheid

Workshop Sociaal veilig buiten, MOVE24's-Hertogenbosch, 8 oktober 2026

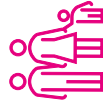
Pauline van den Berg & Maartje Kunen, Fontys Sport en Bewegen

Zien en zichtbaarheid: De omgeving ondersteunt zichtbaarheid, overzicht, herkenbaarheid en observatie.

- ☐ Routes, entrees en verblijfsplekken zijn vanaf meerdere punten goed zichtbaar.
- ☐ Gebruikers kunnen zich gemakkelijk oriënteren zonder extra informatie.
- ☐ Er zijn voldoende toegangen en vluchtwegen om bij dreiging het gebied te verlaten.
- ☐ Er is voldoende verlichting op looproutes en ontmoetingsplekken, gezichten zijn herkenbaar.
- ☐ Het is duidelijk waar belangrijke routes naartoe leiden. Zichtlijnen zijn duidelijk.
- ☐ Entrees, tunnels, doorgangen, parkeerplaatsen, kruisingen, oversteken en obstakels zijn overzichtelijk en goed zichtbaar.
- ☐ Looproutes zijn logisch, veilig en obstakelvrij.

Aanwezigheid van mensen: De omgeving simuleert gebruik, verblijf, ontmoeting en sociale interactie.

- ☐ Woningen, voorzieningen of andere functies zijn gericht op de openbare ruimte.
- ☐ Op verschillende momenten gedurende de dag zijn mensen aanwezig.
- ☐ Er is sprake van natuurlijk toezicht zonder inzet van formele beveiliging.
- ☐ Er zijn verschillende functies aanwezig (wonen, werken, recreatie, voorzieningen).
- ☐ Er zijn functies die activiteit genereren buiten kantooruren.
- ☐ Leegstand of langdurige verlatenheid wordt voorkomen.
- ☐ Gebruikers voelen zich zichtbaar en waarneembaar voor anderen.

Eigenaarschap en territorialiteit: De inrichting maakt duidelijk wie verantwoordelijk is voor een omgeving en deze mag gebruiken.

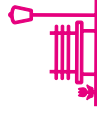
- ☐ Het is duidelijk welke delen openbaar, collectief of privé zijn.
- ☐ Eigendoms- en gebruiksgrenzen zijn herkenbaar. Het is duidelijk waarvoor en voor wie een plek bedoeld is.
- ☐ Er zijn zachte overgangen tussen privé en openbaar (bijvoorbeeld voortuinen).
- ☐ Er is een fysieke scheiding van ruimten waarvoor andere regels gelden.
- ☐ Het duidelijk wat de functie van een plek is en wie verantwoordelijk is.
- ☐ Er zijn signalen dat bewoners of gebruikers verantwoordelijkheid nemen voor de plek en zich eigenaar voelen.

Beheer en onderhoud: De omgeving wordt goed onderhouden en ondersteunt een veilig gebruik.

- ☐ De openbare ruimte is schoon en opgeruimd.
- ☐ Voorzieningen en inrichtingselementen zijn goed onderhouden.
- ☐ Graffiti, vernielingen of achterstallig onderhoud is afwezig.
- ☐ De ruimte maakt een verzorgde indruk.
- ☐ Het straatmeubilair is vandalismebestendig/ hufferproof

Aantrekkelijke verblijfsruimte: De omgeving is aantrekkelijk, toegankelijk, comfortabel en bruikbaar voor uiteenlopende gebruikers.

- ☐ De ruimte is bruikbaar en uitnodigend voor mensen met verschillende mogelijkheden en beperkingen (verschillende doelgroepen).
- ☐ Routes zijn toegankelijk en zonder onnodige barrières.
- ☐ De inrichting is aantrekkelijk vormgegeven, het uitzicht is interessant en gevels zijn uitnodigend.
- ☐ De plek biedt comfort (schaduw, beschutting, zitplekken, groen).
- ☐ Onveilige functies zijn geplaatst op veilige plekken
- ☐ De ruimte past bij de menselijke maat en schaal in relatie tot de zintuigen, bewegen en gedrag